COLLEGEVOORSTEL

Gemeente Soest

Steller advies:
Puck Brunet de Rochebrune

Afdeling en team:
Ruimte, Leefomgeving

Zaaknummer:
65998

Portefeuillehouder:
Nermina Kundić

Datum:
18 mei 2021

Onderwerp:
Besluitvorming Regionale Energiestrategie Regio Amersfoort 1.0

Openbaar
Is geheimhouding aan de orde?
Nee

Afgestemd met:
Communicatie

Advies

1) De raad voor te stellen het college te verzoeken de Regionale Energie Strategie Regio Amersfoort 1.0 als definitief in te dienen bij het Rijk conform de verplichting van het NP RES.

2) Kennis te nemen van de afdoening van moties, amendementen en aanbevelingen bij de concept RES.

3) De raad voor te stellen het college opdracht te geven om in regionaal verband:

a. Locaties in trede 2 te concretiseren richting uitvoering
b. Locaties in trede 3 nader te onderzoeken en indien mogelijk mee te nemen in de lokale uitnodigingskaders
c. Locaties in trede 4 te verkennen en waar mogelijk mee te nemen in de lokale uitnodigingskaders

Aanleiding

Klimaatakkoord

Om de opwarming van de aarde tegen te gaan zijn drastische maatregelen nodig. In 2015 hebben 195 landen het Klimaatakkoord Parijs gesloten. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat er maatregelen getroffen worden om broeikasgassen tegen te gaan en daarmee de opwarming van de aarde. In het Nationale Klimaatakkoord is besloten dat Nederland in 2030 49% CO2-reductie gerealiseerd moet hebben ten opzichte van 1990. Om dit te realiseren zijn 5 klimaattafels geïntroduceerd die allen hun eigen opgave kennen: elektriciteit, gebouwde omgeving, industrie, landbouw en landgebruik, en mobiliteit.

Regionale Energie Strategie (RES)

Voor de klimaattafel elektriciteit is het Nationaal Programma Regionale Energie Strategie opgezet (NP RES) met de opgave dat op korte termijn in 2030, 35 Terra Wattuur (TWh) hernieuwbare elektriciteit op land moet worden opgewekt.

Concept RES

Om dit te kunnen realiseren zijn 30 regio's geformeerd die allen moeten bijdragen aan de geformuleerde opgave. De zeven Utrechtse gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Leusden, Soest en Woudenberg stellen gezamenlijk met provincie Utrecht, waterschap Vallei en Veluwe en STEDIN een Regionale Energie Strategie (RES) van de regio Amersfoort op. In de startnotitie RES Regio Amersfoort (https://www.resregioamersfoort.nl/over+de+res/documenten-res-algemeen/) is de regionale ambitie geformuleerd dat er 49% CO2-reductie plaats moet vinden in 2030 ten opzichte van 1990. In de concept RES is deze regionale ambitie geconcretiseerd in een concept bod van 0,5 TWh. Samen met alle andere inspanningen binnen de energietransitie, zoals energiebesparing, zonnepanelen op woningen en het inzetten van alternatieve bronnen voor aardgas draagt deze 0,5 TWh grootschalige duurzame opwek bij aan een energiemix in 2030 die goed is voor 43% CO2-reductie.
In oktober 2020 is de concept RES na vaststelling in uw raad/staten en het dagelijks bestuur van het waterschap (zie bovenstaande link) overhandigd aan het NP RES.

Planbureau voor de Leefomgeving

Het ministerie van EZK heeft als formele opdrachtgever voor het Nationaal Programma RES het PBL verzocht om als onafhankelijk instituut de voortgang van de RES'en te monitoren in de verschillende fases van hun ontwikkeling en uitvoering. Begin dit jaar heeft het PBL de Monitor concept-RES uitgebracht. De Monitor brengt in beeld in hoeverre de 35 TWh-doelstelling lijkt te kunnen worden bereikt in 2030, gegeven alle 30 concept RES'en en onzekerheden. De concept RES van Regio Amersfoort bestaat voor 6% uit gerealiseerd (= huidig), 6% pijplijn (= subsidie toegekend) en 88% ambitie.

RES 1.0
De plannen uit de Concept RES zijn in RES 1.0 verder uitgewerkt. Er is aanvullend onderzoek gedaan naar de kansrijke zones die geïdentificeerd zijn in de Concept RES. Hierdoor is meer inzicht verkregen in de kansrijkheid en haalbaarheid van de verschillende zones. Ook hebben gesprekken met samenwerkingspartners en/of maatschappelijke organisaties, zoals de Natuur- en Milieufederatie Utrecht (NMU) en de gezamenlijke lokale energie coöperaties verenigd in Energie Samen, het ministerie van Defensie, Rijkswaterstaat en Rijksvastgoedbedrijf, nieuwe inzichten gebracht en werken gemeenten aan lokale uitnodigingskaders om samen met hun inwoners de kansen in hun gemeenten beter in kaart te brengen. Dit heeft geleid tot een indeling in vier treden. Samen bouwen deze treden op tot de doelstelling van 0,50 TWh.

Duurzaamheid
De RES is een strategie op regionaal niveau voor de opwek van hernieuwbare elektriciteit, energiebesparing, het potentieel aan duurzame warmtebronnen en concrete plannen om vraag en aanbod van elektriciteit en warmte door middel van infrastructuur bij elkaar te brengen.
De effecten van de overige klimaattafels (industrie, landbouw en landgebruik, en mobiliteit) zijn nog niet meegenomen. Deze elementen moeten nog verder uitgewerkt worden. Hiervoor is gestart met de opzet van een regionaal programma ‘Minder CO2’.

Uitnodigingskader Soest
In Soest werken we conform het Programma Energietransitie 2020-2025 aan het lokale Uitnodigingskader voor grootschalige elektriciteitsopwekking. Daarbij sluiten we aan bij het proces van de Omgevingsvisie van Soest. En zoeken we in een participatief proces binnen de bandbreedte van wat er voor Soest uit de RES komt en de lokale ambitie uit het Programma Energietransitie. Het Uitnodigingskader ligt ter besluitvorming voor in de raadscyclus van juli 2021 en is daardoor input voor de RES 2.0.

Beoogd resultaat
- Een bijdrage leveren aan de nationale en regionale opgave van 49% CO2 reductie in 2030.
- Een bijdrage leveren aan de lokale ambitie om nagenoeg CO2 neutraal te zijn in 2050 en in 2030 op de helft.
- Een bijdrage van 0,5 TWh leveren aan de landelijke opgave van 35 TW door RES 1.0 Regio Amersfoort in te dienen bij het NP RES.
- Inzicht te verschaffen in het realisme en de uitvoerbaarheid van de doelstelling van 0,5 TWh.
- Samen met de regio een vervolg stap te zetten om de Regionale Energie Strategie uit te voeren.

Argumenten

1.1 RES 1.0 van Regio Amersfoort geeft een realistisch beeld

In de Concept RES (1 oktober 2020) zijn kansrijke zones aangewezen. Deze zones zijn richting RES 1.0 verder uitgewerkt. Hierdoor heeft de RES regio duidelijker zicht gekregen op de kansrijkheid van de zones en de tijd die nodig is om deze zones verder te ontwikkelen naar concrete initiatieven. Dit heeft geleid tot een indeling in vier treden, die samen opbouwen naar de ambitie van 0,5 TWh grootschalig opgewekte hernieuwbare energie in 2030.

1.2 RES 1.0 Regio Amersfoort moet ingediend worden om te voldoen aan de landelijke opgave

RES 1.0 Regio Amersfoort moet rond 1 juli 2021 ingediend worden bij het NP RES. Dit geldt voor alle regio's. Op basis van het bod van de Regio Amersfoort en de andere regio's wordt gerekend of de landelijke opgave van 35 TWh opwek van hernieuwbare energie gerealiseerd wordt.

2.1 Moties, amendementen en aanbevelingen zijn meegewogen in RES 1.0

Met de vaststelling van de concept RES zijn in raden en staten moties en amendementen aangenomen. Het algemeen bestuur van het waterschap Vallei en Veluwe heeft een aantal aanbevelingen gedaan. In dit voorstel wordt in bijlage 1 ingegaan op de moties, amendementen en aanbevelingen. De uitkomsten zijn voor zover mogelijk verwerkt in RES 1.0.

3.1 In RES 1.0 zijn nieuwe kansrijke zones toegevoegd

Er is gekeken naar nieuwe kansrijke mogelijkheden die het bod robuuster maken. Hierdoor blijft de RES Regio Amersfoort ook voldoende reserveplannen houden, zodat in 2030 ook daadwerkelijk 0,5 TWh gerealiseerd wordt. Door het onderscheid in vier treden wordt duidelijk in welk stadium initiatieven, locaties of kansrijke zones zich bevinden:

Trede 1 – In uitvoering: Gerealiseerde en lopende initiatieven;

Trede 2 – Richting uitvoering: Zones die een stap verder zijn uitgewerkt naar locaties, projecten en ideeën. Onderzoek heeft uitgewezen dat de kans van succesvolle realisatie positief is en er is naar verwachting voldoende maatschappelijke acceptatie om verder te gaan richting realisatie. Er zijn eventueel aanvullende onderzoeken gepland om de locaties uit te werken;

Trede 3 - Onderzoeksfase: Kansrijke zones die in lijn met wet- en regelgeving realiseerbaar lijken. Nader onderzoek is noodzakelijk om de ecologische, economische en maatschappelijke impact in kaart te brengen. Het nader onderzoek kan verschillende uitkomsten hebben. Of de zone valt alsnog af of de zone moet worden bijgesteld om het alsnog te realiseren of de zone kan verder worden uitgewerkt en naar in uitvoering kan

worden gebracht;

Trede 4 - Verkenningsfase: Voor deze zones is nog veel onbekend. Hierbij moet een verkenning nog worden opgestart. Met een verkenning wordt bepaald of de initiatieven kansrijk zijn, worden meegenomen in de uitnodigingskaders van de gemeenten, en een vervolg krijgen.
Locaties in trede 3 en 4 worden meegenomen in de afwegingen bij het opstellen van de lokale uitnodigingskaders.

3.2 Maatschappelijke organisaties brengen nieuwe initiatieven in
Voor de organisaties verbonden aan de Natuur- en Milieufederatie Utrecht en Energie Samen (koepel van energie-initiatieven) is de RES van groot belang om voortvarend, met ambitie, met oog voor zorgvuldige inpassing en met lokaal eigenaarschap invulling te geven aan de energietransitie. Na vaststelling van de concept RES zijn NMU en Energie Samen in bijeenkomsten actief in gesprek gegaan met hun achterban: lokale groepen in regio Amersfoort die zich inzetten voor natuur, milieu, landschap en klimaat. Die uitwisseling heeft waardevolle ideeën opgeleverd over hoe de kwaliteit van de RES kan worden verhoogd. Dit is vertaald in een aantal adviezen die in RES 1.0 zijn ondergebracht in trede 3 en 4.

3.3 Met het Soester Uitnodigingskader geven we invulling aan beslispunt 3
Met het opstellen van het Uitnodigingskader geven we invulling aan beslispunt 3. In een participatief proces hebben we samen met de samenleving onderzocht waar zonnevelden en windturbines in Soest mogelijk zouden zijn. In dit proces zijn ook locaties naar voren gekomen die overeen komen met de voorstellen van NMU en Energie Samen en het voorstel van Defensie/RVB. Daarnaast komen de locaties die eerder zijn opgenomen in de concept RES, namelijk zon langs de A28 ook terug. Daarnaast zetten we in het Programma Energietransitie in op het benutten van daken voor zonne-energie. Het Soester Uitnodigingskader ligt in de raadscyclus van juli ter besluitvorming voor.

Kanttekeningen
1.1 Van de zoeklocaties in de concept RES Regio Amersfoort is een deel afgevallen
Van de zoeklocaties zoals deze zijn opgenomen in de concept RES Regio Amersfoort is een deel afgevallen, zoals de Leusderheide. Bij de uitwerking van de concept RES zijn alternatieven aangeboden door defensie, de achterban van de Natuur- en Milieufederatie Utrecht en Energie Samen. De door hen voorgestelde locaties worden lokaal meegenomen in de gemeentelijke uitnodigingskaders voor zon en wind. Gezamenlijk tellen deze naar verwachting op tot meer dan het minimale doel van 0,5 TWh grootschalig opgewekte hernieuwbare energie in 2030.

1.2 De uitvoering van de Regionale Energie Strategie kan niet zonder hulp van het Rijk
De Regionale Energie Strategie Regio Amersfoort zorgt er voor dat de regio bijdraagt aan het klimaatakkoord. Voor de uitvoering en realisatie is de regio daarbij mede afhankelijk van derden, zoals Rijkswaterstaat, Defensie en Rijksvastgoedbedrijf voor realisatie van windturbines en zonnepanelen.

Daarnaast is het Rijk nodig voor landelijke communicatie over de noodzaak van de te nemen maatregelen, de gevolgen hiervan voor de maatschappij en voor de financiering van de RES. Tenslotte is het Rijk nodig voor aanpassing in wet- en regelgeving zoals bijvoorbeeld een aanpassing van de SDE regeling, heroverweging van de investeringsmogelijkheden van netbeheerders, de verruiming van mogelijkheden voor het aanbrengen en verzekeren van zonnepanelen op bedrijfsdaken, en het aanbrengen van zonnepanelen op agrarische bedrijfsdaken en boven parkeerterreinen.

2.1 Moties, amendementen en aanbevelingen van de verschillende regiogemeenten zijn soms tegenstrijdig
In dit voorstel wordt in bijlage 1 inzichtelijk gemaakt waar moties, amendementen en aanbevelingen tegenstrijdig zijn, maar ook waar de overeenkomsten liggen.

Risicoparagraaf

1. RES 1.0 Regio Amersfoort moet in de regio tot stand komen op basis van raadsbesluiten van individuele gemeenten, daarmee bestaat het risico van een “witte” vlek, waardoor de regionale solidariteit onder druk komt te staan.
2. Uiteindelijk kan door het Rijk of de provincie met behulp van het RO instrumentarium het planologisch mogelijk maken van duurzame opwek van elektriciteit worden afgedwongen. Eerst vindt dan met de regio een overleg plaats over een grotere (lokale) inspanning. Op dit moment is niet duidelijk of en wanneer het Rijk dit instrumentarium denkt in te zetten. Door te zorgen voor een robuuste RES 1.0 kan ingrijpen door het Rijk worden voorkomen en houden we zelf regie.
3. Per gemeente en/of locatie kan er onvoldoende draagvlak zijn voor de daadwerkelijke realisatie van de geplande grootschalige opwek. Door de lokale uitnodigingskaders voor zon en wind en de participatie over concrete locaties ontstaat meer begrip en draagvlak.
4. Zorgen om de impact op de gezondheid door windturbines resulteren in weerstand op de plannen. Dit aspect speelt in alle regio’s. Het RIVM heeft onderzoek gedaan naar de gezondheidseffecten van het geluid van windturbines. Uitkomsten van landelijk vervolgonderzoek worden meegenomen in de uitwerking van RES 2.0.
5. Het risico bestaat dat versnelling van het ene gebied leidt tot minder inspanning elders. Uitgangpunt is daarom: iedere gemeente mag meer of sneller de doelstelling realiseren, maar dat ontslaat de ander niet om zijn eigen bijdrage te (blijven) leveren. We gaan uit van regionale solidariteit.
6. In het klimaatakkoord is afgesproken dat op 1 januari 2025 de omgevingsvergunningen voor de zon- en windprojecten zijn verleend om realisatie voor 2030 mogelijk te maken. RES 2.0 (1 juli 2023) is een tussentijds ijkmoment waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe ver de uitvoering van RES 1.0 gevorderd is.

Kosten, baten, dekking

Kosten
Bij de vaststelling van de concept RES is aangegeven dat aanvullend budget en capaciteit nodig is van de regiogemeenten, provincie en waterschap. Vooralsnog volstaan de beschikbaar gestelde budgetten. Indien er voor de uitvoering van het regionaal programma energietransitie aanvullende middelen nodig zijn wordt dit op een later moment met financiële dekkingsmogelijkheden aan u, ter integrale afweging, voorgelegd.

Baten
Er zijn geen baten verbonden aan dit besluit.

Dekking
Er is nog geen dekking voor de mogelijke aanvullende financiële vraag voor het vervolg na vaststelling van de RES 1.0. Hiervoor is in de kadernota een pm post opgevoerd.

Aanpak/evaluatie
In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de RES iedere twee jaar wordt bijgesteld met de inzichten van dat moment. Dat betekent dat RES 2.0 op 1 juli 2023 moet worden vastgesteld. De effecten van de overige klimaattafels (industrie, landbouw en landgebruik, en mobiliteit) worden uitgewerkt in het regionaal programma ‘Minder CO2’. Daarnaast is afgesproken dat de omgevingsvergunningen voor de zon- en windprojecten op 1 januari 2025 zijn verleend om realisatie voor 2030 mogelijk te maken. De uitwerking van de locaties en projecten doen we in nauw overleg met belangenorganisaties als NMU en LTO, grondeigenaren en inwoners.
Voor realisatie van de RES 1.0 volgt nader onderzoek in de jaren 2021 en 2022, evenals het per gemeente opzetten van een lokaal Uitnodigingskader. Besluitvorming over RES 2.0 vindt plaats in 2023. Aansluitend volgt planuitwerking en een m.e.r. procedure. Vergunningverlening is voorzien uiterlijk in 2025 om realisatie van de projecten voor of in 2030 mogelijk te maken.

Participatie
De energietransitie is een van de grote uitdagingen van deze tijd. Het is niet alleen een technisch en economisch vraagstuk, het is bovenal een maatschappelijk vraagstuk. Door de complexiteit van de uitdaging en de impact die het kan hebben op de ruimte die wij met z’n allen delen, is het belangrijk dat iedereen mee kan doen. In de aanloop richting de Concept RES lag de nadruk op regionale participatie, waarbij regionale

belanghebbenden en georganiseerde bewonersinitiatieven betrokken werden bij het bepalen van de kansrijke gebieden voor de opwek van duurzame elektriciteit. Na de vaststelling van de Concept RES werd de focus verschoven naar lokale procesparticipatie. Daarbij was het uitgangspunt per gemeente verschillend. Zo heeft de gemeente Amersfoort al een lokaal uitnodigingskader voor zon- en windenergie projecten. De gemeenten hebben verschillende lokale duurzaamheidsambities en zijn afhankelijk van het start moment al gevorderd met lokale participatie en concretisering van beleid.

Bij de uitwerking van de RES 1.0 lag de focus vooral op het uitwerken van de kansrijke gebieden. Daarom is ingezet op het gesprek met de inwoners en lokale belanghebbenden. Alle gemeenten, behalve gemeente Amersfoort die al eerder een uitnodigingskader vaststelde, zijn aan de slag om een lokaal uitnodigingskader te ontwikkelen voor initiatieven op het gebied van zon- en windenergie. Tijdens het proces om te komen tot deze uitnodigingskaders worden inwoners en lokale belanghebbenden betrokken. Zo kunnen zij meepraten over mogelijk nieuwe kansrijke gebieden voor zon- en windenergie binnen hun gemeente en aangeven welke kansen en bedreigingen zij signaleren.

In het proces van het Uitnodigingskader van Soest is ingezet op participatie in drie stappen :

1. In de Week van de Omgeving hebben 27 workshops (15 fysiek, 12 digitaal) plaatsgevonden over allerlei opgaven in de fysieke leefomgeving. 4 workshops daarvan waren specifiek gericht op de kansen en bedreigingen van grootschalige energieopwekking via zon en wind.
2. De uitkomsten uit de Week van de Omgeving zijn meegenomen in de internetconsultatie die plaatsvond van 4 t/m 28 november.
3. Er is een derde stap aan de participatie toegevoegd. Daarbij hebben we inwoners gevraagd om een reactie te geven op de concept plattegrond via het denkmeeover platform van 1 april tot en met 19 april. Dit leverde bijna 1000 reacties op. Aanvullend zijn gesprekken gevoerd met een aantal belanghebbenden en grondeigenaren. Vervolgens is het groepsgesprek voortgezet tijdens een inloopspreekuur voor inwoners en een inloopspreekuur voor grondeigenaren. Met een aantal belanghebbenden zijn aanvullende gesprekken gevoerd. Hierdoor is een breed beeld ontstaan van hoe de samenleving van Soest over de concept plattegrond denkt.

Communicatie

De energie die we nodig hebben, willen we zo duurzaam mogelijk opwekken met zon op dak, langs infrastructuur, met zonnevelden en door wind. Dat is nodig om op termijn CO2-neutraal te worden. Naast het opwekken van duurzame energie vraagt dit ook om aanpassing van onze mobiliteit, een andere manier van verwarming van onze gebouwen en het terugdringen van uitstoot van industrie en landbouw.
Vanuit het Rijk heeft iedere regio (RES) een opdracht gekregen om samen duurzaam energie op te wekken. De regiogemeenten (Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Leusden, Soest en Woudenberg), Stedin, Waterschap en Provincie Utrecht hebben samen gekeken naar de mogelijkheden

voor zon- en windenergie. Ook natuur- en milieuorganisaties hebben hierin mee gedacht. Samen met inwoners en maatschappelijke organisaties wordt gewerkt aan een lokaal uitnodigingskader voor zon en wind in Soest.

RES 1.0 is ingedeeld in vier treden:

1 Trede 1 – In uitvoering: Gerealiseerde en lopende initiatieven;
2 Trede 2 – Richting uitvoering: Zones die een stap verder zijn uitgewerkt naar locaties, projecten en ideeën;
3 Trede 3 - Onderzoeksfase: Kansrijke zones die in lijn met wet- en regelgeving realiseerbaar lijken. Nader onderzoek is noodzakelijk om de ecologische, economische en maatschappelijke impact in kaart te brengen;
4 Trede 4 - Verkenningsfase: Voor deze zones is nog veel onbekend. De mogelijkheden voor deze zones worden aan de hand van een verkenning bepaald. Na de verkenning wordt bepaald of de initiatieven kansrijk zijn, worden meegenomen in de uitnodigingskaders van de gemeenten en een vervolg krijgen.

Na indiening bij het rijk gaan de regiogemeenten samen verder met de uitwerking van de vier treden. Treden 3 en 4 worden uitgewerkt in de lokale uitnodigingskaders. In Soest is de afgelopen tijd gewerkt aan het lokale Uitnodigingskader, met een breed participatieproces. Het lokale Uitnodigingskader ligt in de raadcyclus van juli aan de raad voor.

De gemeenteraad heeft bij het concept bod van september 2020 de kansrijke gebieden voor zon- en windenergie vastgesteld. In de afgelopen periode is bepaald wat realistische maatregelen en locaties zijn. Dit heeft geleid tot een definitieve RES, de RES 1.0 voor Regio Amersfoort. Deze wordt binnenkort ingediend bij het rijk.

Bijlagen

Bijlage 1 bij collegevoorstel en raadsvoorstel Regionale Energiestrategie Regio Amersfoort 1.pdf (original), Collegevoorstel Regionale Energiestrategie Regio Amersfoort 1.0.odt (original), Collegevoorstel Regionale Energiestrategie Regio Amersfoort 1.0.pdf (original), Raadsbesluit Regionale Energiestrategie Regio Amersfoort 1.0.docx (original), Raadsbesluit Regionale Energiestrategie Regio Amersfoort 1.0.pdf (original), Raadsvoorstel Regionale Energiestrategie Regio Amersfoort 1.0.pdf (original)